

центру намагаються зробити корекційний процес якомога комфортнішим та безболісним для студента.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, проблема розвитку звукової культури мовлення у студентів є досить актуальною на сьогодні, адже професійний обов'язок кожного логопеда – мати чисте і правильне мовлення. На базі Навчально-наукового центру кафедри логопедії СумДПУ імені А. С. Макаренка щороку проводиться діагностика та корекція мовленнєвих порушень у студентів перших курсів. Фахівці центру намагаються зробити все можливе, щоб у подальшому студенти змогли реалізуватися професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адольф В. А. *Теоретические основы формирования профессиональной компетентности учителя: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Краснояр. гос. ун-т, Лесосиб. пед. ин-т. Москва, 1998. 49 с.*
2. Трифонова О., Богуш А. М. *Реалізація ідей у вихованні звукової культури мовлення в дошкільників. Дошкільна освіта № 4. 2004. С. 27–32.*
3. Чухачева Е. В. *Формирование готовности будущих педагогов к развитию монологической речи детей дошкольного возраста в образовательном процессе вуза: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Брянск, 2012. 23 с.*

УДК 373.2.016:81-028.31

Н. В. Міщенко

магістрантка спеціальності

Спеціальна освіта

(Логопедія. Спеціальна психологія)

Науковий керівник

А. І. Кравченко

кандидат педагогічних наук, професор

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗВУКОВИМОВИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ)»

У статті висвітлено дослідження рівня сформованості звуковимови студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)».

Ключові слова: звуковимова, рівень сформованості, студенти, Науково-практичний центр кафедри логопедії.

Постановка проблеми. На сьогодні особливо гостро стоїть питання розвитку правильності мовлення майбутніх фахівців-логопедів. Така проблема з'явилася з переходом вступної компанії до університетів за результатами ЗНО.

Деякі абітурієнти, обираючи майбутній фах орієнтуються на бали з певних предметів, а схильність до певної галузі наук, або ж професійної відповідності обраній професії надається другорядне значення. Це призводить до того, що на спеціальність «Спеціальна освіта (Логопедія)» вступають люди, які мають певні порушення звуковимови, що є проблемою для оволодіння зазначеною професією.

Підвищення професійного рівня педагога – необхідна умова модернізації системи освіти, тому в даній роботі буде приділено особливу

увагу основним аспектам питання звукової культури мовлення майбутніх фахівців-логопедів.

Актуальність даної роботи полягає в недостатній систематизації представлених науково-теоретичних і практично-орієнтованих матеріалів стосовно питання підвищення звукової культури мовлення студентів-логопедів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На необхідність корекції та розвитку мовлення дорослих указували багато відомих науковців: І. Абслева, Л. Андропова, Л. Голубєва, А. Євгенова, М. Кисельова, А. Лубенська, М. Мерліс, М. Хватцев, А. Шембель, В. Шкловський та інші.

У процесі дослідження ми зафіксували зростання впродовж останнього десятиріччя інтересу вчених до проблеми організації логопедичної роботи з усунення недоліків усного мовлення в підлітків і дорослих, про що свідчать праці Л. Белякової, Л. Волкової, Л. Міссуловіна, С. Каховської, Ю. Некрасової та багатьох інших.

Дослідження ведуться в контексті теорії та практики особистісного становлення, психологолінгвістичних основ формування мови і мовлення людини з метою виявлення, подолання і попередження порушень мовлення в дітей і дорослих засобами спеціального навчання і виховання, що зумовлюють розробку методів і прийомів їх усунення [1]. Методично виправданими нам здаються шляхи пошуку методики логопедичної корекції правильної звуковимови в студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)», що в сучасний період недостатньо розроблені.

Мета статті – висвітлити дослідження рівня сформованості звуковимови студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)» СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи гостроту проблеми, нами було проведене дослідження, що проходило на базі Навчально-наукового центру кафедри логопедії зі студентами I курсу спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія)». У дослідженні брало участь 18 студентів. Дослідження проводилося з жовтня по листопад 2019 року.

Мета дослідження – провести дослідження розвитку звукової культури мовлення у студентів I курсу спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія)», розробити, апробувати й перевірити ефективність методики корекції звуковимови у студентів.

Завдання дослідження:

1. Виявити рівень розвитку звуковимови у студентів-логопедів I курсу.
2. Провести апробацію методики корекції звуковимови студентів.
3. Провести повторне обстеження з метою виявлення змін особливостей розвитку звуковимови студентів.

Дослідження складалося з трьох етапів: констатувальний, формувальний та контрольний.

В ході констатувального етапу був вивчений рівень розвитку звуковимови досліджуваної групи студентів за розробленою нами спільно із фахівцями кафедри логопедії методикою [2, 3]. На формуальному етапі, була проведена дослідно-пошукова робота, основ-

ним завданням якої була корекція наявних труднощів звуковимови. Експериментально буде проведено повторне вивчення рівня розвитку звуко-складової структури слова у тій же групі.

Рівень розвитку звуковимови в первинному обстеженні здійснювався тестовим методом – мовленнєвими пробами, що складається з 2 типів завдань. Перший тип завдань був націлений на оцінювання рівня сформованості звуковимови. Другий – на оцінку стану фонематичного сприймання.

Оцінка завдань проводилася в кількісних еквівалентах, що дозволили правильно оцінити рівні розвитку звуковимови.

Завдання 1. При зверненні до студента експериментатор говорить: «повтори за мною слова: скакалка, кінотеатр, танкіст, космонавт, міліціонер, сковорода, баскетбол, перепорхнути, аквалангіст, термометр, шурханья, замістити, Ларисочка».

Провівши пробу, оцінювання виступало у вигляді аналізу звукової структури слова – студент самостійно правильно вимовляє (5 балів), студент при повторенні спотворює, пропускає звук (4 бали), студент при повторенні спотворює, пропускає два невірних звуку (3 бали), студент при повторенні сильно спотворює, пропускає три і більше помилкових звуку (2 бали).

В кінці дослідження мовлення був проведений підрахунок балів. У разі, коли велика частина відповідей (більше 75%) оцінюється на 4 і 5, йдеться про високий рівень. Понад 50% відповідей оцінено на 3 – це вказує на середній рівень, понад 50% відповідей мають оцінку 2, то

даний рівень визначається як рівень нижче середнього. Дане завдання становить перший і другий критерії для складання загальної діаграми порівняння результатів.

Завдання 2. Повторення ланцюжка складів. Дане комплексне завдання допомагає оцінювати серійну організацію мовленнєвих рухів і особливості фонетичного сприймання. Спочатку пред'являється перший член (а-і-у), відтворений студентом. Потім в подібному режимі пред'являється другий член (у-а-и).

Оцінювання: точність і правильність відтворення в тому ж самому темпі, який був пред'явлений (5 балів); відтворення напружене або уповільнене, студент допускає незначні помилки (4 бали); уподібнення складів із самостійною корекцією (3 бали); уподібнення, спотворення, скорочення кількості складів або відмова від роботи, допускає численні помилки (2 бали).

Завдання 3. Виявлення слухового сприймання «Прослухай вірш».

Мета даного завдання – виявити навички студента диференціювати вимовлені звуки. Для виконання завдання 3 були використані різні вірші. Якщо під час виконання завдання логопедом помічалось порушення звуковимови певного звуку, то зачитувався вірш саме із цим та опозиційним йому звуками. Завдання – визначити, які звуки чуто найчастіше.

Оцінювання проводиться в балах: 4 – студент визначає всі звуки; 3 – допускає неточності при визначенні звуків; 2 – визначає звуки за допомогою логопеда.

Завдання 4. Звуковимова зв'язного тексту.

Мета даного завдання – виявити навички правильно оформленого зв'язного мовлення.

Студенту пропонується прочитати улюблений вірш, уривок тексту, або ж розповісти про улюблену пору року. Логопед слідкує за правильною вимовою звуків та артикуляцією. За потреби обстежує стан артикуляційного апарату.

У ході виконання першого завдання, було визначено, що в 2-х студентів наявне порушення звуковимови звука [р], а в трьох студентів – звуків [с], [з], і в одного студента [л]. Фактично рівень їх звуковимови був на середньому рівні.

У ході виконання другого завдання лише у деяких студентів виникала проблема з відтворенням складів. Це стосувалося 6-ти студентів, звуковимова певних звуків у яких порушена, та 2-х студентів із нормою звуковимови. З приводу останніх, ми вважаємо причиною такого результату є хвилювання. Студенти проявляли ознаки занепокоєння (одна студентка постійно крутила сережку у вусі, а інша нервово потирала долоні).

За результатами виконання цього завдання 8-ро студентів мають оцінку 4 бали, а решта 5 балів.

Дуже важливо було зрозуміти чи розрізняють студенти на слух звуки, що вимовляються ними неправильно. У ході виконання третього завдання студентам пропонувалося прослухати нескладний вірш в визначити, який із звуків вимовляється найчастіше та порахувати кількість цих звуків при повторному відтворенні вірша. Всі студенти впоралися із завданням правильно.

Під час виконання четвертого завдання логопед уважно слідкував за артикуляцією звуків. Підтверджував спотворену звуковимову вже помічених звуків і намагався визначити, чи не пропущено ще певного порушення.

За результатами виконання завдання, було підтверджено порушену звуковимову у 6-х студентів, у наслідок неправильної артикуляції. Обстеження стану артикуляційного апарату проводилося лише у студентів, що не вимовляли звук [р]. У них відзначалася гортанна вимова. Патологій артикуляційного апарату не визначено.

Студенти із спотвореною вимовою звуків [с], [з] – користувалися міжзубною вимовою.

Студент із спотворенням вимови звука [л] пом'якшував його вимову.

За отриманими результатами ми можемо зробити наступні висновки: обстежувані нами студенти мають достатній рівень розвитку фонематичного слуху, проте звуковимова 6 студентів (33%) є порушеною, а 2-є (11%) студентів потребують занять із риторики.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проблема порушень звуковимови у студентів спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)» є наразі досить актуальним. В ході констатувального етапу був вивчений рівень розвитку звуковимови досліджуваної групи студентів.

Рівень розвитку звуковимови в первинному обстеженні здійснювався тестовим методом – мовленнєвими пробами, що складається з 2 типів завдань. Перший тип завдань був націлений на оцінювання рівня сформованості звуковимови.

Рис. 2.1. Аналіз результатів констатувального експерименту (у%)

Другий – на оцінку стану фонематичного сприймання.

За отриманими результатами ми можемо зробити наступні висновки: обстежувані нами студенти мають достатній рівень розвитку фонематичного слуху, проте звуковимова 6 студентів є порушеною, а 2-є студентів потребують занять із риторики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боброва В. В., З. Я. Олексюк З. Я., Ж. Х. Кендербекова Ж. Х., Баймуканова М. Т. Подготовка студентов-дефектологов к коррекцион-

ной работе по звукопроизношению с элементами фонетической ритмики в спецучреждениях. *Современные проблемы науки и образования*. 2013. № 4.; URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9717>.

2. Кравцова І. В., Стахова Л. Л. Програма «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення». Тернопіль : Мандрівець, 2019. 80 с.
3. Максаков А. И., Фомичева М. Ф. Звуковая культура речи. Москва : Просвещение, 2014. 148 с.